

TALOUSHALLINNON KOULUTUSOHJELMAN AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN TOTEUTUS TYÖPAIKALLA

Minna Stenman

Kehittämishankeraportti
10 2010

Tekijä(t) STENMAN, Minna	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	Päivämäärä 21.10.2010
	Sivumäärä 37	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ( ) saakka	Verkkajulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi Taloushallinnon koulutusohjelman ammattiosaamisen näyttöjen toteutus työpaikoilla		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajankoulutus		
Työn ohjaaja(t) LAUNIAINEN, Teija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Ammattiosaamisen näyttöjä koskeva lainsäädäntö tuli voimaan vuonna 2006. Tämän vuoksi toisen asteen oppilaitosten oli nuorten opetuksessa järjestettävä työssäoppimisen yhteydessä ammattiosaamisen näytöt. Tätä varten suunnittelin ja pilotoin lukukaudella 2007 – 2008 liiketalouden perustutkinnon, merkonomi koulutuksen - taloushallinnon koulutusohjelman ammattiosaamisen näytöt.</p> <p>Hankkeessa suunnittelin työpaikoilla kolmantena opiskeluvuonna toteutettavat ammattiosaamisen näytöt, kokeilin muutamalla opiskelijalla näyttöjen suorittamista, perehdytin työpaikkaohjaaja ammattiosaamisen näyttöihin sekä kysyin palautetta kokemuksista työpaikoilta.</p> <p>Seuraava lukuvuonna Etelä-Karjalan ammattiopistossa, palvelualojen koulussa on suunnitellut näytöt otettu käyttöön.</p>		
Avainsanat (asiasanat) ammattiosaamisen näytöt, taloushallinnon koulutusohjelma, toteutus työpaikoilla		
Muut tiedot		

Author(s) STENMAN, Minna	Type of publication Development project report	Date 21.10.2010
	Pages 37	Language Finish
	Confidential ☐ Until	Permission for web publication ☒
Title Talouhallinnon koulutusohjelman ammattiosaamisen näyttöjen toteutus työpaikoilla		
Degree Programme Vocational Teacher Education		
Tutor(s) LAUNIAINEN, Teija		
Assigned by		
Abstract <p>Legislation that concerns competence-based qualifications came into effect at 2006. Therefore the Upper Secondary schools had to organize competence-based qualifications of young students training program during their on-the job learning. For this I planned and piloted a qualification training program for Business and Administration students concerning financial management at the term of 2007-2008.</p> <p>In that project I planned the qualifications that were accomplished in their working places during third class. I tested accomplishing qualifications with couple of students, briefed employment tutors for competence-based qualifications and asked feedback of experience from workplaces of these students.</p> <p>At the next term in South Karelia Vocational College these qualifications had been reclaimed in the School of Service Sector.</p>		
Keywords		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 Johdanto	2
2 Oppiminen ja opetus	4
3 Liiketalouden perustutkinto, merkonomi	10
4 Ammattiosaamisen näyttöjen ajoitus	11
5 Taloudellisen tiedon tuottaminen (25 ov) näytön kuvaus	11
6 Yrityksen talouden suunnittelu ja seuranta (15 ov) näytön kuvaus	12
7 Työpaikkaohjaajien perehdyttäminen	12
8 Hankeen toteutus	12
9 Palaute	13
10 Pohdinta	14

LÄHTEET	16
----------------	----

LIITTEET	17
-----------------	----

Liite 1	Ammattiosaamisen näyttöjen ajoitus
Liite 2	Taloudellisen tiedon tuottaminen näytön kuvaus ja esimerkkejä näytöistä työpaikoille sekä arviointilomake
Liite 3	Yrityksen talouden suunnittelu ja seuranta näytön kuvaus
Liite 4	Taloushallinnon koulutusohjelman esittely työnantajille
Liite 5	Palautekysely työpaikoille ja saatu palaute

Taloushallinnon koulutusohjelman ammattiosaamisen näyttöjen toteutus työpaikoilla

Etelä-Karjalan Ammattiopisto, palvelualojen koulu

Liiketalouden perustutkinto, merkonomi

Taloushallinnon koulutusohjelma

Taloudellisen tiedon tuottaminen 25 ov

Yrityksen talouden suunnittelu ja seuranta 15 ov

1. Johdanto

Ammattiosaamisen näytöt ovat ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelman perusteisessa koulutuksessa osa opiskelija-arviointia. Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua, toteuttamista ja arviointia säätelevät laki ja asetus ammatillisesta koulutuksesta muutoksineen sekä Opetushallituksen määräys ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelman perusteista. (Ammattiosaamisen näytöt, Opetushallitus, 2006, 6). Laki ja asetus ovat tulleet voimaan vuonna 2006 ja koskevat syksyllä 2006 ammatilliset opintonsa aloittaneita.

Ammattiosaamisen näytöt ovat koulutuksen järjestäjän ja työelämän yhdessä suunnitteleimia, toteuttamia ja arvioimia (työtilanteista tai työprosesseja). Ne antavat opiskelijoille mahdollisuuden osoittaa käytännön töissä, miten hyvin he ovat saavuttaneet opetussuunnitelman perusteiden ammatillisten opintojen tavoitteissa määritellyn keskeisen osaamisen. (Ammattiosaamisen näytöt, Opetushallitus, 2006, 6.)

Ammattiosaamisen näytöt ovat osa ammatillista koulutusta ja sijoittuvat koko koulutuksen ajalle. Näyttöjen avulla arvioidaan muun arvioinnin ohella opiskelijan ammatillista osaamista, ja ne annetaan kaikista ammatillisten opintojen

opintokokonaisuuksista (90 ov). (Ammattiosaamisen näytöt, Opetushallitus, 2006, 6.)

Ammattiosaamisen näyttöjen avulla on tarkoitus pyrkiä varmistamaan koulutuksen laatua ja vahvistamaan työelämäyhteyksiä. Samalla pyritään yhtenäistämään opiskelijan arviointia ja antamaan palautetta opiskelijan käytännön ammattitaidosta sekä helpottamaan opiskelijoiden siirtymistä työelämään. (Ammattiosaamisen näytöt, Opetushallitus, 2006, 7.)

Mitä hyötyjä ammattiosaamisen näytöistä sitten on eri toimijoiden näkökulmasta (Ammattiosaamisen näytöt 2006, 7-8.)?

Opiskelijan näkökulmasta näytöt

- tuovat opiskeluun tavoitteellisuutta
- yhdenmukaistavat arviointia
- lisäävät koulutuksen työelämälähtöisyyttä
- antavat mahdollisuuden näyttää ammatillinen osaaminen käytännössä
- lisäävät opiskelumotivaatiota
- yksilöllistävät opiskelua sekä
- helpottavat työllistymistä.

Koulutuksen järjestäjän ja opettajan näkökulmasta näytöt

- ohjaavat opetusta ja arviointia opetussuunnitelman perusteiden ja muuttuvan työelämän tarpeiden suuntaiseksi
- monipuolistavat opiskelijan arviointia ja arviointimenetelmiä
- edellyttävät opettajien välistä sekä opettajien ja työelämän tiivistä yhteistyötä
- tuovat tavoitteellisuutta ja käytännönläheisyyttä työssäoppimiseen ja muuhun opetukseen
- auttavat opettajia ylläpitämään ammattitaitoa sekä
- antavat koulutuksen järjestäjälle välineitä itsearviointiin ja tietoa koulutuksen kehittämisen pohjaksi.

Työelämän näkökulmasta näytöt

- antavat mahdollisuuden vaikuttaa siihen, millaisia työntekijöitä alalle valmistuu
- varmistavat alalle valmistuvien työntekijöiden ammatillisen osaamisen ja koulutuksen työelämävastaavuuden
- helpottavat rekrytoinnissa ja perehdyttämisessä
- varmistavat ammatillisen koulutuksen tasalaatuisuutta eri oppilaitoksissa sekä
- haastavat työyhteisön oppimaan.

(Ammattiosaamisen näytöt, Opetushallitus, 2006, 7-8.)

2. Oppiminen ja opetus

Oppiminen ja opetus kytkeytyvät monella tavalla toisiinsa. Oppimista toki tapahtuu ilman opetustakin. Oppiminen on jonkin tiedollisen tai kasvatuksellisen tavoitteen tai päämäärän saavuttamista, jota tapahtuu ihmisessä sekä tietoisesti että tiedostamatta. Oppiminen liittyy aina johonkin uuteen tai ennen kokemattomaan. Opetus taas on apuvälinen tiedostetulle tavoitteelle oppimiselle. Opetukseen tarvitaan aina jonkinlainen opettaja.

Oppiminen liitetään melko yleisesti jonkinlaiseen vuorovaikutustilanteeseen. Mielestäni oppimisen määritelmä, jossa kuvataan, että oppiminen on tiedon ja kokemuksen kartoittamista ja sen seurauksena ihmisen tietoisuudessa ja toiminnassa aiheutuu muutoksia, kuvaa oppimisen käsitettä yksinkertaisesti mutta kattavasti. Ammattiosaamisen näytöt tukevat mielestäni hyvin tätä määritelmää.

Kun oppimista ryhdytään määrittelemään, on syytä erottaa toisistaan käsitteet oppiminen ja opiskelu. Oppiminen tulee helposti puhekielessä liitettyä vain opiskeluun. Mielestäni oppimisessa on kysy sekä tiedollisesta että tiedostamattomasta, kun taas opiskelu liittyy aina tietoiseen ja tarkoitushakuiseen toimintaan.

Miten oppimista voidaan siis määritellä? Uusikylä & Atjonen ottavat kirjassaan "Didaktiikan perusteet" oppimisen määrittelyyn didaktiikan näkökulman ja seuraavaksi muutamia oppimisen määrittelyjä tästä näkökulmasta. Didaktiikka eli opetusoppi on yksi kasvatustieteen alue.

Toivo Heikkurisen mukaan oppimisessa on kysymys aivojen kuorikerroksen hermoverkon toiminnassa tapahtuvasta muutoksesta, jonka voi itse elämyksellisesti kokea omien psyykkisten tulkintojen muutoksena. Oppiminen on aina ympäristösidonnainen, vaikka yksilön oppimisen perusta onkin aivoissa. Elämäntulkinto muodostaa jokaiselle oman ajatteluprosessin perustan, koska koemme jokainen maailman oman tajuntamme perusteella yksilöllisesti. (Uusikylä & Atjonen, 2005, 21.)

Robert M. G. Gagné laati 1960-luvulla kuvausta oppimistavoista, jotka ovat tärkeitä tiedollisessa oppimisessa. Tässä edetään eri oppimisen tasoilla portaittain. Kun yksi taso saavutetaan, voidaan nousta seuraavalle. Gagnén kuvaamissa oppimisen tasoissa havainnollistuu oppimisen monitasaisuus. (Uusikylä & Atjonen, 2005, 21.) Gagnén oppimistavat ovat seuraavat: 1. Signaalioppiminen, 2. Yritys-erehdys-oppiminen, 3. Ketjuoppiminen, 4. Kielellinen assosiaatio, 5. Erottelujen oppiminen, 6. Käsitteellinen oppiminen, 7. Periaatteiden oppiminen, 8. Ongelmanratkaisu. (Uusikylä & Atjonen, 2005, 22.)

Maijalisa Rauste-von Wrightin on koonnut konstruktivistisen oppimiskäsityksen periaatteet viideksi kohdaksi: 1. Oppiminen on aktiivista tiedon konstruointia, 2. Oppiminen liittyy toimintaan ja palvelee toimintaa, 3. Oppiminen on aina tilannesidonnaista vuorovaikutuksen tulosta, 4. Olennaista on, että oppijassa heräävät omiksi koetut, opittavaan asiaan liittyvät kysymykset, oma keuhko, ongelmanratkaisu ja ymmärtäminen, 5. Itseohjautuvuus, minän kasvu ja itsereflektiiviset valmiudet ovat mahdollisia ihmislajin yksilölle, mutta ne on opittava. (Uusikylä & Atjonen, 2005, 23-24.)

Nämä konstruktivistiset oppimiskäsitykset muodostavat Rauste-von Wrightin mukaan vastapoolin behavioristiselle oppimiskäsitykselle ja vanhalle didaktikalle, jonka mukaan joku ulkopuolinen antaa oppimisärsyksen oppilaalle. Oppilaan tehtävänä on omaksua annettu tieto. Behavioristinen opettaja aset-

taa myös tämän lisäksi oppimisen tavoitteet, annostelee oppisisällöt ja arvioi niiden saavuttamista. (Uusikylä & Atjonen, 2005, 23-24.)

Raute-von Wright – von Wright & Soini kuvaavat kirjassaan oppimista prosessin kautta. Tässä prosessissa ihminen elämänsä varhaisvaihteista saakka taltioi ja tulkitsee uutta informaatiota, rakentaa alati jäsentyvää ja rikastuvaa kuvaa siitä fyysisestä ja sosiaalisesta maailmasta, jossa elää, sekä itsestään sen maailman osana. Oppimista on monenlaista, mutta yhteistä näille oppimisen eri muodoille on, että ne kytkeytyvät toimintaan ja palvelevat sitä. (Rauste-von Wright, von Wright & Soini, 2003, 50.) Ihmisen toiminnan säätelyssä taas motivaatiolla on keskeinen osuus. Motivaatiolla ja oppimisella välillä on siis yhteys (Rauste-von Wright, von Wright & Soini, 2003, 56.) Koska valtaosa ihmisen oppimisesta tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa, on myös oppiminen ja sosiaalinen vuorovaikutus kytkettävä yhteen (Rauste-von Wright, von Wright & Soini, 2003, 59.)

Oppimisen tutkimisen keskeisenä tunnuspiirteenä on ollut ymmärtävän oppimisen korostaminen. Opettajien tulisi luoda oppilaille oppimaan oppimisen valmiuksia. Päivi Tynjälä on laatinut tutkimuksiensa pohjalta oppimisen kokonaismallin, jossa on kolme oppimiseen yhteydessä olevaa tai sitä selvittävää rakenneseikkaa: taustatekijät, oppiminen ja oppimisen tulokset (Rauste-von Wright, von Wright & Soini, 2003, 141.)

Käsite ”oppiminen” voidaan siis ymmärtää lukuisin tavoin, joten alaa koskeva teorianmuodostus ja pedagogiset käytännöt ovat kirjavia. Oppiminen voidaan käsittää Tynkälän mukaan 1) tiedon määrän lisäämiseksi, 2) mieleen painamiseksi (muistamiseksi), 3) soveltamiseksi, 4) asioiden ymmärtämiseksi, 5) ajattelun muuttamiseksi tai 6) ihmisenä muuttumiseksi. Voidaan siis erottaa kaksi teorianmuodostuksen pääsuuntaa: empiirinen ja konstruktivistinen oppimiskäsitys. Toki näiden lisäksi ja näiden pääsuuntien väliin mahtuu monia muita näkemyksiä ja tulkintoja (Rauste-von Wright, von Wright & Soini, 2003, 142.)

Myös käsitteelle opetus on monia määritelmiä ja vähän toisistaan poikkeavia näkökulmia. Tässä esittelen niistä muutamia. Tosin näiden lisäksi ja näiden

pääsuuntien väliin mahtuu monia muita näkemyksiä ja tulkintoja (Rauste-von Wright, von Wright & Soini, 2003,142.)

Opetus liittyy oppimiseen ja kasvatukseen. Mielestäni opetus voidaan lyhyesti määritellä oppimisen ohjaamiseksi tai auttamiseksi. Opetuksen tavoitteena voidaankin pitää jonkin päämäärän tai tavoitteen saavuttamista. Se on siis aina jossain määrin tavoitteellista.

Opetus on didaktiikan keskeinen käsite. Hirsjärvi on määritellyt, mitä opetus on ja mikä on sen suhde kasvatukseen ja opetukseen (Uusikylä & Atjonen, 2005).

- opetus (teaching) on kasvatustavoitteiden suuntaista intentionaalista vuorovaikutusta, jonka tarkoituksena on aikaansaada oppimista.
- Kasvatus (education) on inhimillistä toimintaa, jonka tarkoituksena edellytysten luominen ihmisen monipuoliselle kehitykselle ja kasvulle.
- oppiminen (learning) on sellaisia käyttäytymisessä havaittavia pysyviä muutoksia, jotka jollakin tavalla ovat olion ja ympäristön vuorovaikutuksesta syntyneitä, joko siten, että ympäristö systemaattisesti opetuksen avulla pyrkii muuttamaan käyttäytymistä, tai siten, että vaikutus on tahatonta. (Uusikylä – Atjonen, 2005, 18.)

Matti Koskenniemi ja Kaisa Hälinen määrittivät vuonna 1970 opetuksen ”tavoitteelliseksi vuorovaikutukseksi, joka tähtää oppilaiden persoonallisen kehityksen edistämiseen kasvatustavoitteiden määrittämässä suunnissa”. Heidän mukaansa opetukseen sisältyy siis sekä opettamista että oppimista. Opettaminen on opettajan toimintaa mutta opetus kattaa myös oppimisen. Opetusta onkin siis pidettävä koulukasvatuksena, koska sen on katsottu vaikuttavan ihmiseen kokonaisuutena. (Uusikylä & Atjonen, 2005,19.)

Erkki Lahdes (1997) puolestaan on määritellyt, että opetus on ”kasvatustavoitteista johdettavaa tarkoituksellista ja suunniteltua opettajan ja oppilaiden välistä sosiaalista, vuorovaikutuksellista toimintaa, jonka tarkoituksena on luoda oppilaalle edellytykset, oppimisen avulla, tavoitteiden saavuttamiseen”. Myös Lahdeksen mukaan puhuttaessa kouluopetuksesta kysymys on koulukasvatuksesta, koska siinä vaikutetaan persoonallisuuden kognitiiviseen (tiedolli-

seen), affektiiviseen (tunne-elämän) ja psykomotoriseen (taidolliseen) alueeseen (Uusikylä & Atjonen, 2005, 19). Michael Uljensin (1997) mukaan opetus on "yksilön intentionaalista (tarkoituksellista) toimintaa, jonka tarkoituksena on helpottaa toisen yksilön pyrkimyksiä joidenkin pätevyyksien, kuten tiedon, ymmärtämisen ja taitojen saavuttamiseksi" (Uusikylä & Atjonen, 2005, 19 - 20).

Yrjö Engeströmin (1990) mukaan oppiminen ja opetus ovat eri asioita. Hänen mukaansa oppiminen on oppilaan toimintaa ja opetus on ensisijaisesti opettajan vastuulla. Hän arvioi, että orientoitunut, tietoinen ja syvälinen oppiminen ilman opetusta ja määrätietoista itseopiskelua on harvinaista. (Uusikylä & Atjonen, 2005, 20.)

Opetus on vuorovaikusta mitä suurimmassa määrin. Opettajan toimintaa kutsutaan näissä vuorovaikutustilanteissa opettamiseksi ja oppilaan toimintaa oppimiseksi. Kaikki vuorovaikutustilanteet eivät kuitenkaan ole opetusta. Opetuksen vuorovaikutus ei myöskään aina ole suoraa eli kasvokkain tapahtuvaa, vaan se voi myös olla epäsuoraa vuorovaikutusta. (Uusikylä & Atjonen, 2005, 20 – 21.)

Opetussuunnitelmat toimivat opetuksen kehittämisen työvälineinä (Rauste-von Wright, von Wright & Soini, 2003, 189). Hyvä opettaja valitsee opettamisensa joustavasti sen mukaan, miten hyvin ne hän mukaansa edistävät opetuksen tavoitteiden mukaista opiskelua ja oppimista. Jack Snowmanin ja Robert Biehlerin (2000) mukaan behavioristinen, kognitiivinen, humanistinen ja sosiaalinen tapa opettaa kuvaavat karkeasti joitakin opetuksen olennaisia piirteitä.

Seuraavaksi käsittelemme näitä erilaisia oppimiskäsityksiä (Uusikylä & Ahtola, 2005, 114-115).

Behavioristinen (suora tapa): Opettaja esittää oppilaille tietoja, jotka oppilas omaksuu sellaisenaan samoin kuin oppikirjojen tiedot. Tarkoituksena on opettaa selkeästi, pieninä annoksina harjoittelemalla ja antamalla oppilaalle palau-

tetta. Vähitellen edetään synteeseihin, joissa tiedon osat yhdistetään laajempiin kokomaisuuksiin.

Kognitiivinen (informaation prosessointi): Opettaja auttaa oppilaita prosessoimaan oppiaineksen mielekkäiksi kokonaisuuksiksi, ja oppilaat hyväksyvät heille välitetyn tiedon oikeana ja hyödyllisenä. Pääpaino on käsitteiden välisten suhteiden ymmärtämisessä ja opitun yhdistämisessä jo omaksuttuun tietovarastoon. Uskotaan, että tällä tavoin toimien ajattelutaidot kehittyvät.

Kognitiivinen (Konstruktivistinen): Opettaja auttaa oppilaita rakentamaan mielekkäitä ja joustavia tietorakenteita ja ohjaa heitä ymmärtävään ajatteluun: luokittelemaan, arvioimaan ja tekemään analyysejä ja synteesejä. Opiskelu-tehtävät pyritään yhdistämään realistisiin elämäntilanteisiin, ja opetukseen sisällytetään epävarmuutta, epäilyä ja tiedonhalua kasvattavia aineksia. Oppilaita ohjataan monipuoliseen ilmiöiden tutkimiseen, ja heille annetaan tarpeeksi aikaa yhteisymmärryksen saavuttamiseksi.

Humanistinen: Opettaja luo luokkaan ilmapiirin, jossa oppilaiden tarpeet otetaan huomioon. Oppilaita autetaan hyväksymään itsensä, luomaan myönteistä minäkuvaa ja ymmärtämään omia opiskeluasenteitaan. Tavoitteena on oppilaiden sisäisen oppimishalun herättäminen. Jokainen oppilas saa tuntea, että hän on arvokas persoona.

Sosiaalinen: Opettaja jakaa oppilaat heterogeenisiin pienryhmiin ja ohjaa ryhmiä työskentelemään yhteisten tavoitteiden suunnassa. Jokaisen on annettava oma panoksensa ryhmän tavoitteiden puolesta. Usein tällaisen opiskelumuodon perustaa kutsutaan sosiaalisesti konstruktivismiksi

Behavioristinen oppimiskäsityksen mukaisessa opetuksessa opettaja toimii auktoriteettina ja sisällön asiantuntijana, joka jakaa tietoa. Kognitiivisen oppimiskäsityksen mukaisessa opetuksessa opettaja analysoi opiskelijoiden mentaalaisia malleja (tarkkaavaisuus, muistaminen, mieleen painaminen, mielessä säilyminen, sisäisen ajattelun prosessit) ja pyrkii ohjaamaan näitä malleja oikeaan suuntaan sekä opiskelijoita yksilöllisesti. Humanistisen oppimiskäsityksen mukaan opettaja on joustava ja tarjoaa opiskelijoille yksilöllisiä vaihtoehto-

ja. Hän on sivustaseuraaaja ja auttaja. Opettaja asettaa vain välttämättömät rajat ja suuntaviivat ja mahdollistaa opiskelijoille näiden tarvitseman ohjauksen. Sosiaalisen eli sosiokonstruktiivisen oppimiskäsityksen mukaan opettaja on opiskelijoiden kanssa tasavertainen neuvottelija ja keskustelija. Lisäksi hän kannustaa opiskelijoita auttamaan ja neuvomaan toinen toisiaan. (Pedagoginen oppimiskäsitys 2010.)

Michael Possnerin ja Keith Trigwellin tutkimuksessa kuvataan opettajien käsityksiä oppimisesta ja opettamisesta. Tulos näyttää seuraavanlaiselta (Uusikylä & Atjonen, 2005, 147):

Opettaminen on	Oppiminen on
1. tiedon siirtämistä	1. tiedon lisääntymistä ulkoisten vaatimusten täyttämiseksi
2. opettajan tiedon välittämistä	2. tiedon hankkimista ulkoisten vaatimusten täyttämiseksi
3. opiskelijan auttamista tiedon vastaanottamisessa	3. tiedon hankkimista sisäisten vaatimusten täyttämiseksi
4. opiskelijan auttamista tiedon omaksumisessa	4. merkityksen syvenemistä sisäisten vaatimusten täyttämiseksi
5. opiskelijan auttamista tiedon kehittämisessä	5. käsitteellistä muuttumista sisäisten vaatimusten täyttämiseksi
6. opiskelija auttamista käsitysten muuttamisessa	

3. Liiketalouden perustutkinto, merkonomi – taloushallinnon koulutusohjelma

Liiketalouden perustutkinto, merkonomi opinnot pitävät sisällään 120 opintoviikkoa opintoja. Opinnot muodostuvat kaikille pakollisista yhteisistä opinnoista ja koulutusohjelman mukaisista opinnoista. Ammattiosaamisen näytöt on laadittava siten, että niiden kautta opiskelijat osoittavat työssäoppimisen yhteydessä osaamisen kaikille yhteiset liiketalouden ja hallinnon opintokokonaisu-

den keskeisen sisällöstä sekä oman koulutusohjelmansa keskeisestä sisällöstä. Liiketalouden perustutkinto, merkonomi – taloushallinnon koulutusohjelman ammattiosaamisen näytöt koostuvat seuraavista näytöstä ja osanäytöistä:

- a. Liiketalous ja hallinto 40 ov
  - liiketoimintasuunnitelman laatiminen, osanäyttö
  - asiakaspalvelu, osanäyttö

- b. Taloudellisen tiedon tuottamien 25 ov
  - näyttö työpaikoilla

- c. Yrityksen talouden suunnittelu ja seuranta 15 ov
  - näyttö oppilaitosympäristössä

- d. Muut valinnaiset 10 ov
  - sisältyy edellisiin.

4. Ammattiosaamisen näyttöjen ajoitus

Liiketalouden perustutkinnon taloushallinnon koulutusohjelman ammattiosaamisen näytöt on suunniteltu siten, että ensimmäisenä ja toisena vuonna ovat kaikille pakollisten opintojen (liiketalous ja hallinto opintokokonaisuus) näytöt työssäoppimisen yhteydessä. Varsinaiset koulutusohjelman opintokokonaisuuksien ammattiosaamisen näytöt ajoittuvat kaikki kolmannelle vuodelle, koska mielestäni näissä ammattitaitovaatimukset ovat sen kaltaisia, että niiden näyttäminen on mahdollista vasta kolmantena vuonna. Liitteenä näyttöjen aikataulu (liite 1).

5. Taloudellisen tiedon tuottaminen (25 ov) näytön kuvaus

Liitteessä 2 on kuvattu taloudellisen tiedon tuottaminen opintokokonaisuuden näytöt ja esitetään myös muutamia esimerkkejä siitä, mitä näytöt voivat konkreettisesti työpaikalla olla. Varsinaisesti näytöt suunnitellaan työpaikoilla en-

simmäisen työpaikkakäynnin yhteydessä. Siihen minkälaisista työtehtävistä näyttö opiskelijakohtaisesti rakennetaan vaikuttaa se, mikä on näyttöympäristö ja millaisia työtehtäviä opiskelijalla on.

6. Yrityksen talouden suunnittelu ja seuranta (15 ov) näytön kuvaus

Liitteessä 3 on kuvattu yrityksen talouden suunnittelu ja seuranta opintokokonaisuuden näyttö. Tämän opintokokonaisuuden näyttössä näyttöympäristönä toiminee harjoitusyritysympäristö, koska tässä vaiheessa ainakaan kaikilla opiskelijoillamme ei ole mahdollista saada sellaisia työssäoppimisen paikkoja, että näytön toteutus olisi mahdollista. Käytössämme on valtakunnallinen harjoitusyritysympäristö, jonne näyttöjen rakentaminen on täysin mahdollista siten, että ne vastaavat oikeita työtehtäviä.

7. Työpaikkaohjaajien perehdyttäminen

Työpaikkaohjaajat perehdytettiin ammattiosaamisen näyttöihin heille järjestetyssä erillisessä tilaisuudessa. Tilaisuudessa esiteltiin liiketalouden perustutkinnon, merkonomien kaikille koulutusohjelmille yhteinen liiketalous ja hallinto-osan näytöt sekä koulutusohjelmat esittelivät omat koulutusohjelmanäyttönsä. Liitteenä on taloushallinnon koulutusohjelman esitys (liite 4).

8. Hankkeen toteutus

Testasin taloushallinnon koulutusohjelman taloudellisen tiedon tuottamisen näyttöä keväällä 2008 opintonsa päättävillä merkonomi opiskelijoilla heidän viimeisen työssäoppimisjaksonsa aikana. Keväällä 2008 valmistuville opiskelijoille näytöt eivät vielä kuulu pakollisia tutkinnon suorittamiseen. Toteutin kuitenkin kolmella työpaikalla kokeiluluonteisesti tämän opintokokonaisuuden näytön ja keräsin arviointikeskustelun yhteydessä palautetta näytön toimivuudesta ja sen hyvistä ja huonoista puolista.

9. Näytön tarkastelu ja palaute

Nuorisoasteella toteutettavat ammattiosaamisen näytöt tukevat mielestäni erittäin hyvin erilaisia oppimisen muotoja ja toimivat opetuksen hyödyllisenä työkaluna. Toki täytyy muistaa, että ammattiosaamisen näytöt eivät ole vaihtoehtoinen opetusmenetelmä, vaan enemmänkin arvioinnin työkalu.

Kappaleessa 2 Oppiminen ja opetus totesin, että oppiminen liitetään yleisesti melko usein jonkinlaiseen vuorovaikutustilanteeseen, ammattiosaamisen näytöt parhaimmillaan tukevat tätä käsitystä. Työssäoppimispaikat ovat nuorille opiskelijoille parhaita vuorovaikutuksellisia oppimispaikkoja. Tekemällä oppii – periaate toimii parhaiten työssäoppimisen kautta ja nyt ammattiosaamisen näyttöjen avulla tätä toimintamallia on lähdetty vahvistamaan ja tukemaan.

Ammattiosaamisen näyttöjen kautta on tarkoitus todentaa aiempaa opittua. Hyvä opettaja ottaa ammattiosaamisen näytöt mukaan opetukseensa ja rakentaa opintojaksonsa niin, että työssäoppimispaikoilla ammattiosaamisen näyttöjen kautta opiskelijoiden on mahdollista hyödyntää ja soveltaa opetuksen kautta saamiaan valmiuksia ja mahdollisia esimerkkejä.

Ammattiosaamisen näyttöjen arviointiin on kiinnitettävä huomioita ja sitä on ohjeistettava työssäoppimispaikoille entistä tarkemmin. Ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnissa on pyrittävä takaamaan opiskelijoille arvioinnin periaatteiden toteutuminen: luotettavuus, tasa-arvoisuus, objektiivisuus (puolueettomuus, oikeudenmukaisuus). Hyvä arvioinnin on laadullista, monipuolista, kehittävää ja keskustelevaa.

Palautekysely toimitettiin kolmelle työssäoppimispaikalle. Valitettavasti vain yhdestä työssäoppimispaikalta sain vastauksen kyselyyn. Palaute vastasi kuitenkin käsitystämme työssäoppimispaikkojen suhteesta nuorten ammattiosaamisen näyttöihin. Tietoa näytöstä on tässä vaiheessa hyvin vähän, työssäoppimisen jakso on liian lyhyt ja näytettävän osaamisen taso liian laaja. Eri-tyisesti näytettävän osaamisen laajuus ja taso huolettavat meitä opetushenkilös-

töä niin kuin työnantajiakin. On todettu monella taholla, että liiketalouden perustutkinnon (taloushallinnon koulutusohjelma) ammattitaitovaatimukset ovat joltain osin jopa vaativammat kuin taloushallinnon ammattitutkinnon. Liiketalouden perustutkinnon taloushallinnon tutkinnon perusteissa vaaditaan esimerkiksi sisäisen laskennan osalta asioita, jotka taloushallinnon ammattitutkinnossa ovat paljon yleisemmällä tasolla. Taloushallinnon ammattitutkinnon perusteissa esimerkiksi sisäisen laskennan analysointia ei ollut ollenkaan, kun taas liiketalouden perustutkinnon taloushallinnon koulutusohjelmassa erilainen tulkinta ja talouden analysointi oli hyvinkin syvällistä. Tähän tosin odotetaan muutosta ja selkeyttä tutkinnon perusteiden uudistuessa. Pelkona tosin on sekä meillä opetushenkilöstöllä että työnantajillakin että joitain ydin ammattitaitovaatimuksia jää kokonaan jopa pois. Liitteenä kyselylomake ja palaute (liite 5). Saadun palautteen viesti oli hyvin samanlainen kuin mitä opetushenkilöstölläkin oli aluksi. Näyttöjä pidettiin laajoina ja haastavina sekä arviointikriteeristöä vaikeana. Uskon kuitenkin, että kun työssäoppimispaikoilla toteutetaan muutaman kerran näyttöjä, niiden tarkoitus sisäistyy paremmin. Eli kun tarkoituksena on esimerkiksi näyttää osaamisensa taloudellisen tiedon tuottamisen –opintokokonaisuudesta, ei ole tarkoitus että opiskelijan täytyy näyttää osaamisensa kaikista osa-alueista, vaan työssäoppimispaikalla voidaan valita sopivin työtehtävä, jonka kautta keskeinen osaaminen näytetään. Näytön kuvauksessa kerrotaan, että opintokokonaisuuden keskeinen osaamisen osoittamisessa voidaan hyödyntää *jotakin tai joitakin taloushallinnon osajärjestelmiä*, esim. laskutus, myyntireskontra, ostoreskontra. Saadun palautteen perusteella tähän kannattaa vielä kiinnittää huomioita ja ohjeistaa tätä tarkemmin. Tulevien ammattiosaamisen näyttöjen kannalta mukavaa oli palautteen ja työssäoppimispaikojen positiivinen suhtautuminen asiaan.

10. Pohdinta

Kehittämishankkeen tarkoituksena oli suunnitella taloushallinnon koulutusohjelman opintokokonaisuuksiin ”Taloudellisen tiedon tuottaminen” ja ”Yrityksen talouden suunnittelu ja seuranta” ammattiosaamisen näytöt toteutettaviksi sekä toteuttaa pilottina näytöt käytännössä ja kerätä toteutuksesta palaute. Jo

alussa oli selvää se, että vain toinen näistä näytöistä voidaan tässä vaiheessa toteuttaa työssäoppimispaikalla eli ”Taloudellisen tiedon tuottamisen” näytöt. Yrityksen talouden suunnittelu ja seuranta -opintokokonaisuuden näytöt päätettiin toteuttaa ainakin ensimmäisinä vuosina oppilaitoksessa harjoitusyrittäjäympäristössä siitä syystä, että opintokokonaisuus pitää sisällään paljon sisäistä laskentaa, minkä kaltaisia työtehtäviä kovin harvoin opiskelijat pääsevät työpaikoilla tekemään. Lisäksi kokemukseen pohjautuen tämän kaltaisia työtehtäviä voi hyvin rakentaa harjoitusyrittäjäympäristöön.

Kehittämishankkeessa sain suunnitelluksi aikataulutukset taloushallinnon koulutusohjelman ammattiosaamisen näytöille, pystyin perehdyttämään työpaikkojen edustajia ammattiosaamisen näyttöihin sekä pääsin pilotoimaan näyttöjen toteuttamista aidossa opiskelijan työympäristössä. Näyttöjen testaus oikeissa tilanteissa antoi arvokasta tietoa ja oppia hyödynnettäväksi seuraavina vuosina, jolloin näytöt ovat opiskelijoille pakolliset. Samalla saimme vahvistusta omille käsityksillemme näyttöjen toteuttamisen haasteille. Palaute oli täysin odotetun kaltainen positiivisessa mielessä.

Näyttöjen pilotointia olisi kannattanut toteuttaa enemmän ja useamman työssäoppimisen yhteydessä. Ammattiosaamisen näytöt nuorisostaan koulutuksessa oli sekä opetushenkilöstölle että työssäoppimispaikoille uusi asia. Mitä enemmän olisi ollut mahdollisuus perehdyttää työssäoppimispaikkoja ammattiosaamisen näyttöihin sitä paremmat lähtökohdat olisi ollut seuraavan vuoden näyttöpaikkoja hankkimiselle.

Pilointi oli hyödyllistä niin opetushenkilöstölle kuin työssäoppimispaikoillekin. Tämän kautta asia selkiintyi ja yksinkertaistui. Uskon, että hanke hyödyttää oppilaitosta seuraavina vuosina, jolloin ammattiosaamisen näytöt ovat opiskelijoille pakolliset.

LÄHTEET

Ammattiosaamisen näytöt 2006, Opetushallitus.

Pedagoginen oppimiskäsitys 2010. Viitattu 21.11.2010.

[Http://verkkoluotsi.chydenius.fi/salatutsivut/pedagoginen/oppimiskasitys.html](http://verkkoluotsi.chydenius.fi/salatutsivut/pedagoginen/oppimiskasitys.html).

Rauste-von Wright, M., von Wright, J: & Soini, T. 2003. Oppiminen ja koulu-
tus. Helsinki: WSOY.

Uusikylä, K. & Atjonen, P. 2005. Didaktiikan perusteet. Helsinki: WSOY.

Liiketalouden perustutkinto, merkonomi
Taloushallinnon koulutusohjelma

	1. VUOSI				2. VUOSI				3. VUOSI			
	1. periodi	2. periodi	3. periodi	4. periodi	1. periodi	2. periodi	3. periodi	4. periodi	1. periodi	2. periodi	3. periodi	4. periodi
120 OV												
20 OV	YHTEISET OPINNOT											
10 OV	VAPAASTI VALITTAVAT											
90 OV	AMMATILLISET OPINNOT											
Opintokokonaisuudet:												
	Liiketalous ja hallinto 40 ov				Taloudellisen tiedon tuottaminen 25 ov				Yrityksen talouden suunnittelu ja seuranta 15 ov			
	3 ov				9 ov				8 ov			
	B				A				C			
	B				D				C			
TYÖSSÄOPPIMINEN												
NÄYTTÖ												

- A = Asiakaspalveluprosessi (TO)
- B = Liiketoimintasuunnitelma (K)
- C = Taloudellisen tiedon tuottaminen (TO)
- D = Yrityksen talouden suunnittelu ja seuranta (K)

8.4.2008

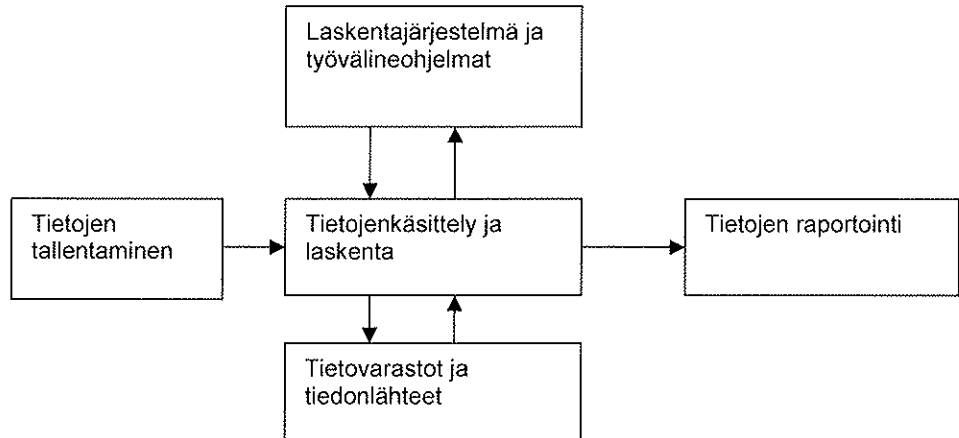
TALOUDELLISEN TIEDON TUOTTAMINEN

Keskeinen osaaminen, mikä näytetään

Opintokokonaisuuden näytöissä esille tuleva keskeinen sisältö:

- kirjanpidon ja tilinpäätöksen tekeminen ja palkkojen laskeminen
- yrityksen toiminnan ja taloudellisen tilan arviointi ja raportointi
- taloushallinnon tietojärjestelmien hyödyntäminen

Keskeinen osaaminen työprosessina:

Taloushallinnon osajärjestelmä, jonka kautta tietoa syötetään, voi olla jokin tai jotkin seuraavista: varastonvalvonta, tilausten käsittely, laskutus, myyntireskontra, ostotilaukset, ostoreskontra, maksutapahtumat, palkanlaskenta tai muistiotapahtumien, kuten tilinpäätös- ja verotusvientien, hoitaminen.

Tiedon tallentaminen

Opiskelija hoitaa pienen yrityksen jotakin osajärjestelmää, esimerkiksi varastonvalvontaa, tilausten käsittelyä, laskutus-, myynti- ja ostoreskontraa, maksutapahtumia, palkanlaskentaa tai kirjanpitojärjestelmää. Opiskelija lajittelee tositteita ja tiliöi sekä tallentaa tiedot osajärjestelmään sekä päivittää perustietoja, kuten tuotetietoja, asiakastietoja, palkkalajeja tai henkilön perustietoja. Opiskelija tallentaa tilinpäätöksen valmistelutietoja ja kirjanpidon täsmäytystietoja.

Tietojen käsittely ja laskenta

Kirjanpito- ja tilinpäätöstehtäviä tai palkanlaskentaa hoitaessaan opiskelija hyödyntää yrityksen taloushallinnon integroitua kokonaisjärjestelmää ja/tai työvälineohjelmia. Opiskelija etsii tietoja olemassa olevista tietovarastoista sekä erilaisista tietolähteistä ja käyttää tiedonhankintamenetelmiä ja asiantuntijapalveluita varsinkin säännösten muuttuessa sekä erilaisissa ongelmatilanteissa. Hän soveltaa tehtävän edellyttämää keskeistä lainsäädäntöä, kuten kirjanpitolakia, osakeyhtiölakia, arvonlisäverolakia ja muita eri verolakeja, sekä palkkahallinnon lainsäädäntöä, organisaation työ- ja työehtosopimuksia ja verohallinnon ohjeita.

Tietojen raportointi

Opiskelija tuottaa ja/tai tulostaa käyttämästään taloushallinnon järjestelmästä tehtävän edellyttämiä tapahtuma- ja muita kirjanpidon tulosteita, kuten tilinpäätöksen, palkkoihin liittyvät kuukausittaiset tilitystiedot sekä viranomaisten vaatimat tilastot, verotettavan tulon laskelman ja veroilmoituksen sekä tarvittavia muita laskelmia, raportteja, tulkintoja ja keskeisimpiä tunnuslukuja päätöksenteon avuksi. Opiskelija arvioi yrityksen toimintaa ja taloudellista tilaa, raportoi niistä yrityksen sisäisille ja ulkoisille asiakkaille sekä neuvottelee heidän kanssaan.

8.4.2008

<p>Näyttöympäristö</p>	<p>Opiskelija toimii ulkoisen laskennan tehtävissä. Hän saa tarvitsemansa toiminnan kuvauksen tai hän tutustuu siihen työssäoppimisjaksolla työssäoppimispaikassaan. Opiskelijalla on käytössään esimerkiksi tilikartta, ohjelmat ja tietojenkäsittelylaitteet sekä riittävät ja tarvittavat lähdeaineistot, kuten verolait, sopimukset yms.</p> <p>Kirjanpidon ja tilinpäätöksen tekemisessä opiskelijalla on käytössään aitoa aineistoa tositteina, tiliotteina, liitteinä ja muuna aineistona. Lisäksi hänellä on mahdollisuus etsiä tai etsittyttä asioita aiemmasta kirjanpidosta ja kirjanpitoaineistosta tai muutoin selvittää tai selvityttää käsittelyn kohteena olevan asian erikoiskysymyksiä.</p> <p>Palkkahallinnon tehtävien hoitamisessa opiskelijalla on käytössään hänen käsittelyssään olevia asioita koskeva palkkahallinnossa aiemmin syntynyt materiaali, organisaation sisäiset ohjeistukset, viranomaisohjeet ja sopimukset tarvittavilta osin. Palkanmaksua hoitaessaan opiskelija käsittelee esimerkiksi yhden palkanmaksukerran perustiedot ja tavanomaiset tapahtumatiedot sekä hoitaa siihen liittyvän tiedotuksen, tilastot ja tiilykset.</p> <p>Veroasioita käsiteltäessä opiskelijalla on käytössään edellisen lisäksi tilinpäätösluonnos ja tiedot aiemmista verotuksen valmisteluista ja verotuspäätöksistä sekä lait ja verohallinnon ohjeistukset.</p> <p>Yrityksen toiminnan taloudellisen tilan arvioinnissa ja raportoinnissa opiskelijalla on oltava edellisten lisäksi mahdollisuus käyttää tarvittaessa raportteja aiemmilta vuosilta sekä tieto mahdollisista muutoksista raportoinnissa.</p>		
<p>Näytön ajankohta</p>	<p>Kolmannen opintovuoden työssäoppimisjakson aikana</p>		
<p>Arvioinnin kohteet</p>	<p>Arviointikriteerit</p>		
	<p>TYYYDYTTÄVÄ (T1)</p>	<p>HYVÄ (H3)</p>	<p>KIITETTÄVÄ (K5)</p>
	<p>Opiskelija</p>	<p>Opiskelija</p>	<p>Opiskelija</p>
<p>Työprosessin hallinta</p> <p>Tiedon tallentaminen</p> <p>Tietojenkäsittely ja laskenta</p>	<p>hoitaa taloushallinnon perustehtäviä, kuten kotimaan laskutusta ja myyntireskontraa ohjeiden mukaisesti.</p> <p>avustaa palkkahallinnon tehtävissä esimerkiksi tallentaen annettuja tietoja.</p> <p>hoitaa pienen yrityksen (jossa on korkeintaan kymmeniä tositteita vuodessa) kirjanpidon ja avustaa tilinpäätöksen laatimisessa esimerkiksi laatimalla tase-erittelyjä.</p> <p>laskee pienen yrityksen verotettavan tulon.</p>	<p>hoitaa yrityksen tai yhteisön taloushallinnon keskeisen tehtävän, kuten varastonvalvonnan, tilausten käsittelyn, laskutuksen, myynti- ja ostoreskontrat, palkanlaskennan ja kirjanpidon, taloushallinnon tietojärjestelmää hyödyntäen.</p> <p>hoitaa ohjeiden mukaan palkkahallinnon keskeiset tehtävät ja viranomaisyhteydet.</p> <p>hoitaa pienen yrityksen tai yhteisön kirjanpidon sekä laatii ohjeiden tai aiemman mallin mukaan tilinpäätöksen nykyaikaista tietotekniikkaa hyödyntäen.</p> <p>laskee pienen yrityksen verotettavan tulon määrän ja aikaisemman mallin mukaan etsii tietoja veroilmoitusta varten.</p>	<p>hoitaa yrityksen tai yhteisön taloushallinnon keskeisen tehtävän, kuten varastonvalvonnan, tilausten käsittelyn, laskutuksen, myynti- ja ostoreskontrat, palkanlaskennan ja kirjanpidon taloushallinnon tietojärjestelmää hyödyntäen.</p> <p>hoitaa itsenäisesti palkkahallinnon keskeiset tehtävät ja viranomaisyhteydet.</p> <p>hoitaa itsenäisesti pienen yrityksen kirjanpidon sekä laatii tilinpäätöksen nykyaikaista tietotekniikkaa hyödyntäen.</p> <p>laskee yrityksen verotettavan tulon määrän ja selvittää tämän perusteella yritystoiminnan aiheuttamat veroseuraamukset eri yritysmuodoissa sekä tekee yritystoiminnan veroilmoituksen.</p>

8.4.2008

Tietojen raportointi	<p>laskee keskeisimmät yrityksen taloudellista asemaa kuvaavat tunnusluvut.</p> <p>hoitaa palkkoihin liittyvät kuukausittaiset tilitykset.</p> <p>raportoi kirjallisesti keskeisimmistä yrityksen taloudellista asemaa kuvaavista tunnusluvuista.</p>	<p>laskee tilinpäätöksestä keskeisiä tunnuslukuja.</p> <p>hoitaa palkkoihin liittyvät tilitykset sekä viranomaisten vaatimat tilastot.</p> <p>tuottaa yrityksen tai yhteisön toiminnan arviointia varten keskeisiä tunnuslukuja.</p> <p>tulostaa järjestelmästä erilaisia taloushallintoon liittyviä raportteja päätöksenteon tueksi.</p>	<p>laskee tilinpäätöksestä keskeisiä tunnuslukuja.</p> <p>hoitaa palkkoihin liittyvät tilitykset sekä viranomaisten vaatimat tilastot.</p> <p>keskeisten tunnuslukujen perusteella arvioi yrityksen tai yhteisön toimintaa.</p> <p>järjestelmän avulla tuottaa erilaisia taloushallintoon liittyviä raportteja päätöksenteon tueksi.</p>
Työtehtävän hallinta Työvälineiden ja menetelmien hallinta	<p>käyttää työtehtävissään taloushallinnon integroitua järjestelmää ohjeiden mukaan.</p>	<p>hyödyntää työtehtävissään taloushallinnon integroitua järjestelmää ja käyttää taulukkolaskentaohjelmaa.</p>	<p>hyödyntää työtehtävissään taloushallinnon integroitua järjestelmää ja käyttää taulukkolaskentaohjelmaa, tiedonhankintamenetelmiä sekä muita tarvittavia tietoteknisiä menetelmiä, kuten lomakkeiden hakua ja täydentämistä eri toimijoiden tietokannoista Internetin avulla.</p>
Työturvallisuus Työturvallisuusohjeiden noudattaminen	<p>noudattaa työturvallisuusohjeita.</p>	<p>noudattaa työturvallisuusohjeita.</p>	<p>noudattaa työturvallisuusohjeita.</p>
Työn perustana olevan tiedon hallinta	<p>käyttää voimassa olevia säännöksiä pienen yrityksen kirjanpidon edellyttämässä laajuudessa.</p> <p>käyttää yrityksen ohjeita.</p>	<p>soveltaa työprosessiin liittyvää keskeistä lainsäädäntöä, kuten kirjanpitolakia, osakeyhtiölakia, arvonlisäverolakia ja muita verolakeja.</p> <p>käyttää erilaisia tietolähteitä ja työpaikkaohjaajan apua varsinkin säännösten muuttuessa.</p>	<p>soveltaa keskeistä lainsäädäntöä, kuten kirjanpitolakia ja -asetusta, osakeyhtiölakia, arvonlisäverolakia ja muita verolakeja.</p> <p>käyttää erilaisia tietolähteitä ja asiantuntijapalveluita varsinkin säännösten muuttuessa sekä erilaisissa ongelmatilanteissa.</p>
Kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen Oppimistaidot	<p>arvioi omaa työtään.</p>	<p>arvioi ja kehittää omaa työtään.</p>	<p>kehittää omaa osaamistaan ja ammattitaitoaan.</p> <p>etsii pienen yrityksen taloushallintoon liittyvät voimassaolevat säännökset.</p>
Ongelmanratkaisutaidot	<p>käyttää asiantuntija-apua ongelmatilanteissa.</p>	<p>käyttää asiantuntija-apua varsinkin säännösten</p>	<p>käyttää asiantuntijapalveluita</p>

8.4.2008

		muuttuessa ja erilaisissa ongelmatilanteissa.	varsinkin säännösten muuttuessa ja erilaisissa ongelmatilanteissa.
		työskentelee itsenäisesti.	työskentelee oma-aloitteisesti ja itsenäisesti.
Vuorovaikutus- ja viestintätaidot	viestii työssään sisäisten asiakkaiden kanssa, esimerkiksi kysyy neuvoa tai tietoja.	antaa havainnollista ja ymmärrettävää tietoa yrityksen tai yhteisön taloudellisesta tilasta sisäisille asiakkaille.	viestii ja vuorovaikuttaa omassa työssään: antaa havainnollista ja ymmärrettävää tietoa yrityksen tai yhteisön taloudellisesta tilasta sisäisille ja ulkoisille asiakkaille ja markkinoi yritystä.
Yhteistyötaidot	toimii ohjeiden mukaan.	neuvottelee sisäisten asiakkaiden kanssa.	neuvottelee sisäisten ja ulkoisten asiakkaiden kanssa.
Eettiset ja esteettiset taidot	hoitaa työtehtäviään yrityksen säännösten ja ohjeiden mukaisesti.	työskentelee taloushallinnon eettisten normien mukaisesti ja vastuullisesti.	työskentelee taloushallinnon eettisten normien mukaisesti, vastuullisesti ja luotettavasti.
Yhteiset painotukset			
Kansainvälisyys	käyttää tilinpäätöksen keskeisiä termejä toisella kotimaisella ja yhdellä vieraalla kielellä.	tulee toimeen taloushallintoon liittyvissä sisäisissä asiakaspalvelutilanteissa toisella kotimaisella ja yhdellä vieraalla kielellä.	käyttää tilinpäätöksen liittyviä keskeisiä termejä ja tulee toimeen taloushallintoon liittyvissä asiakaspalvelutilanteissa toisella kotimaisella ja yhdellä vieraalla kielellä.
Laadukas ja asiakaslähtöinen toiminta	kysyy tarvittaessa lisätietoja.	tuottamansa ja saamansa tiedon perusteella neuvoo ja palvelee sisäisiä asiakkaita omassa työssään.	tuottamansa ja saamansa tiedon perusteella neuvoo ja palvelee sisäisiä ja ulkoisia asiakkaita omassa työssään.
Yrittäjyys	tekee annetut tehtävät.	työskentelee prosessissa tulostavoitteisesti.	työskentelee tulostavoitteisesti. toimii asiantuntijuusalueellaan ammatinharjoittajana tai yrittäjänä (osaaminen osoitetaan liiketalous ja hallinto - opintokokonaisuuden liiketoimintaprosessin näytön yhteydessä).

Minna Stenman

8.4.2008

TALOUELLISEN TIEDON TUOTTAMINEN

Esim 1

Laskutus ja myyntireskontra

Näyttöympäristö

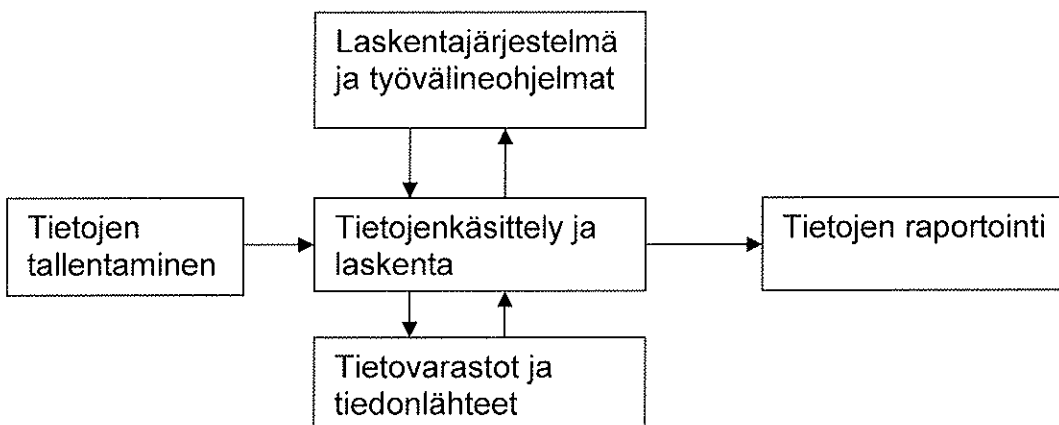
Opiskelija toimii työssäoppimispaikalla ulkoisen laskennan tehtävissä.

Näytön kuvaus

Opiskelija hoitaa yrityksen laskutusta
Kerää ja lajittelee siihen tarvittavia tietoja
Tallentaa tiedot ohjelmaan
Päivittää perustietoja, kuten tuote- ja asiakasrekisteriä
Opiskelija tuottaa ja tulostaa laskun ja jakelee sen eteenpäin.

Opiskelija kerää maksutapahtumat, tiliöi ne tarvittaessa ja tallentaa tiedot osajärjestelmään
Opiskelija tulostaa ja tulkitsee myyntireskontran hoitoon liittyviä raportteja ja osaa ryhtyä niiden johdosta tarvittaviin toimiin.

Keskeinen osaaminen työprosessina:

Tiedon tallentaminen

Opiskelija hoitaa pienen yrityksen osajärjestelmää; laskutusta ja myyntireskontraa. Opiskelija kerää ja lajittelee laskutukseen liittyviä tietoja sekä tallentaa tiedot osajärjestelmään. Opiskelija päivittää myös tarvittaessa laskutuksen perustietoja, kuten tuote- ja asiakastietoja.

Tietojen käsittely ja keräys

Opiskelija hyödyntää työtehtävässään taloushallinnon integroitua kokonaisjärjestelmää ja/tai työvälineohjelmia.
Opiskelija etsii tarvittaessa tietoja olemassa olevista tietovarastoista, esim. edellisestä laskutuksesta, sekä erilaisista tietolähteistä, kuten lainsäädännöistä ja muista ohjeista. Opiskelija käyttää tarvittaessa

Minna Stenman

8.4.2008

erilaisia tiedonhankintamenetelmiä ja asiantuntijapalveluita tilanteiden muuttuessa sekä ongelmatilanteissa.

Tietojen raportointi Opiskelija tuottaa ja/tai tulostaa käyttämästään tietojärjestelmästä tehtävän edellyttämät tulosteet, kuten laskut, erilaiset raportit ja muut tarvittavat tulosteet.
Opiskelija ymmärtää tulosteiden sisällön ja ryhtyy tarvittaviin toimiin niiden johdosta.

Arviointi Arviointikriteerit ovat näytön kuvauksessa.

Tyydyttävällä tasolla opiskelija selviytyy työtehtävistä toimimalla annettujen ohjeiden mukaisesti ja asiantuntija-apua käyttäen.

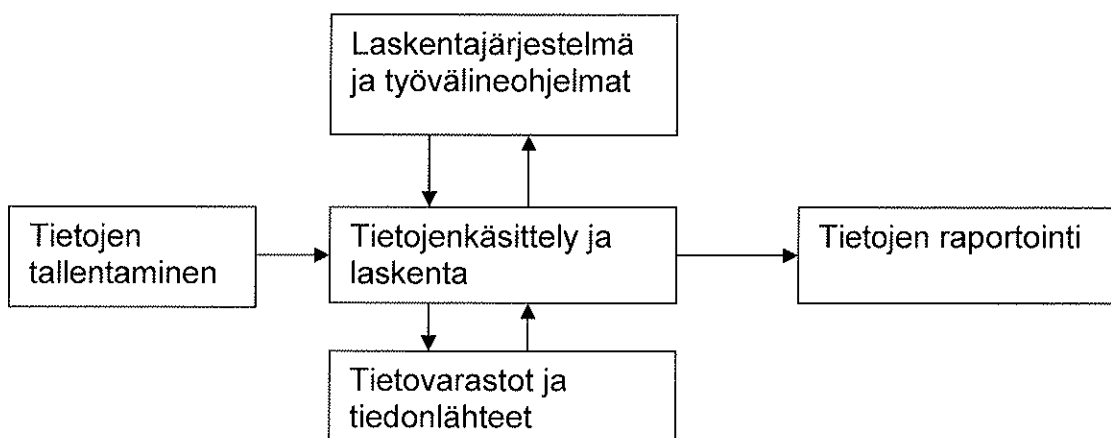
Kiitettävällä tasolla opiskelija osaa itsenäisemmin hoitaa työtehtävää hyödyntäen monipuolisesti erilaisia tietolähteitä ja olemassa olevaa aineistoa. Opiskelija on oma-aloitteinen ja aktiivinen työtehtävän suorittamisessa ja kehittämisessä.

Esim 2 Peruskirjanpidon hoitaminen

Näyttöympäristö Opiskelija toimii työssäoppimispaikalla ulkoisen laskennan tehtävissä.

Näytön kuvaus Opiskelija hoitaa pienen yrityksen juoksevan kirjanpidon tekemiseen liittyviä tehtäviä.
Opiskelija järjestee, lajittelee ja tiliöi tositteita sekä tallentaa tiedot taloushallinnon järjestelmään.
Opiskelija päivittää tarpeen mukaan perustietoja.
Opiskelija täsmäyttää tarvittavat tilit kuukausittain.
Opiskelija tulostaa tarvittavat kuukausittaiset raportit ja ymmärtää tulostamisensa raporttien sisällön sekä hoitaa raporttien jakelun ja muut kuukausittaiset ilmoitusvelvoitteet.

Keskeinen osaaminen työprosessina:

Minna Stenman

8.4.2008

Tiedon tallentaminen Opiskelija hoitaa pienen yrityksen osajärjestelmää: kirjanpitojärjestelmää. Opiskelija lajittelee tositteita ja tiliöi sekä tallentaa tiedot osajärjestelmään sekä päivittää perustietoja, esim. tilítietoja.

Tietojen käsittely ja keräys

Opiskelija hyödyntää työtehtävässään taloushallinnon integroitua kokonaisjärjestelmää.
Opiskelija etsii tarvittaessa tietoja olemassa olevista tietovarastoista, kuten edellisen kuukauden kirjanpidon aineistosta, raporteista ja tositteista sekä erilaisista tietolähteistä, esim. lainsäädännöistä.
Opiskelija käyttää tarvittaessa erilaisia tiedonhankintamenetelmiä ja asiantuntijapalveluita tilanteiden muuttuessa sekä ongelmatilanteissa.

Tietojen raportointi Opiskelija tuottaa ja/tai tulostaa käyttämästään tietojärjestelmästä tehtävän edellyttämät tulosteet, kuten arvonlisäverolaskelman, päivä- ja pääkirjan sekä tulos- ja taselaskelmat.
Opiskelija ymmärtää tulosteiden sisällön ja ryhtyy tarvittaviin toimiin niiden johdosta.

Arviointi

Arviointikriteerit ovat näytön kuvauksessa.

Tyydyttävällä tasolla opiskelija selviytyy työtehtävistä toimimalla annettujen ohjeiden mukaisesti ja osin asiantuntija-apua käyttäen.

Kiitettävällä tasolla opiskelija osaa itsenäisemmin hoitaa työtehtävää hyödyntäen monipuolisesti erilaisia tietolähteitä ja olemassa olevaa aineistoa. Opiskelija on oma-aloitteinen ja aktiivinen työtehtävän suorittamisessa ja kehittämisessä.

Opintokokonaisuus	näytettävä opintokokonaisuuden osa
	näytettävä koko opintokokonaisuus
Opiskelija	Tutkinto/Koulutusohjelma/Ryhmä
Oppilaitos	Näytön ajankohta
Näytön suorituspaikka	
Lyhyt kuvaus näytöstä	

ARVIOINTI

Arviointikohteet	opiskelija	työelämän edustaja	opettaja	yht.arv.
1. Työprosessin hallinta				
2. Työtehtävän hallinta				
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta				
4. Työturvallisuuden hallinta				
5. Ydinosaaminen				
6. Yhteiset painotukset				

Perusteluja

--

SUUNNITELMA NÄYTÖN TÄYDENTÄMISESTÄ/UUSIMISESTA

--

Paikka ja aika _____ / _____

Allekirjoitukset ja nimen selvennykset

Opiskelija _____ Työelämän edustaja _____ Opettaja _____

PÄÄTÖS ARVOSANASTA:

--

Paikka ja aika _____ / _____

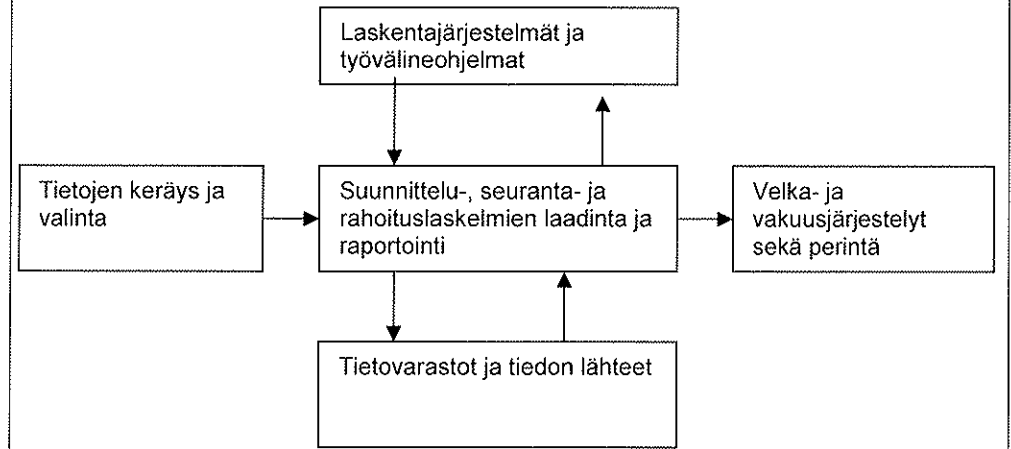
Allekirjoitukset ja nimenselvennykset

(leima)

_____ Työelämän edustaja _____ Opettaja _____

8.4.2008

YRITYKSEN TALOUDEN SUUNNITTELU JA SEURANTA

<p>Keskeinen osaaminen, mikä näytetään</p>	<p>Opintokokonaisuuden näytöissä esille tuleva keskeinen sisältö:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budjettien laatiminen ja seuranta sekä vaihtoehtolaskelmien laatiminen • rahoitussuunnittelu • velka- ja vakuusjärjestelyiden sekä perintätehtävien hoitaminen. <p>Keskeinen osaaminen työprosessina:</p> <pre> graph TD A[Laskentajärjestelmät ja työvälineohjelmat] --> B[Suunnittelu-, seuranta- ja rahoituslaskelmien laadinta ja raportointi] C[Tietojen keräys ja valinta] --> B D[Tietovarastot ja tiedon lähteet] --> B B --> E[Velka- ja vakuusjärjestelyt sekä perintä] </pre> <p>Taloushallinnon laskelma, jota varten tietoja kerätään, valitaan ja syötetään, voi olla jokin tai jotkin seuraavista: suoritekohtaiset kustannukset ja hinnoittelulaskelma, vaihtoehtolaskelma, investointilaskelma, osabudjetit, pääbudjetit, budjetin seurantaraportti, rahoitusvaihtoehtoarvio, rahoitussuunnitelma, velka- ja vakuusjärjestelyihin liittyvä asiapaperi, saatavalista ja perintäkirje.</p> <p>Tietojen keräys ja valinta Opiskelija kerää, muokkaa ja valitsee lähtötietoja laskelmia varten. Tiedot ovat joko taloudellisen tiedon tuottamisen yhteydessä syntyneitä, aiemmista laskelmista saatuja tai muista lähteistä saatuja.</p> <p>Suunnittelu-, seuranta- ja rahoituslaskelmien laadinta sekä raportointi Opiskelija käsittelee tietoja ja käyttää taloushallinnon ohjelmia ja/tai työvälineohjelmia. Hän käyttää olemassa olevia tietovarastoja sekä erilaisia tietolähteitä ja toimii yrityksen saatavien perintään annettujen tavoitteiden ja lainsäädännön mukaan.</p> <p>Opiskelija tuottaa tai tulostaa pienen yrityksen laskelmia, kuten suoritekohtaiset kustannukset ja hinnoittelulaskelmat, vaihtoehtolaskelmat, investointilaskelmat, osabudjetit, pääbudjetit, budjetin seurantaraportit, rahoitusvaihtoehtoarviot ja rahoitussuunnitelmat.</p> <p>Velka- ja vakuusjärjestelyt sekä perintä Opiskelija tuottaa tai tulostaa velka- ja vakuusjärjestelyihin liittyviä asiapapereita ja saatavalistoja sekä lähettää perintäkirjeitä tai osallistuu niiden laadintaan tai tulkintaan.</p>
<p>Näyttöympäristö</p>	<p>Opiskelija toimii sisäisen laskennan tehtävissä. Hän saa käyttöönsä toiminnan kuvauksen tai hän tutustuu siihen työssäoppimisyksiköllä työssäoppimispaikassaan. Opiskelija saa tehtävään liittyvät tarvittavat ohjeet.</p> <p>Opiskelijalla on käytössään tai ainakin saatavissa suullisessa tai kirjallisessa muodossa vaihtoehtolaskelmia, budjettien laatimista ja seuranta- ja rahoitusta ja velka- ja vakuusjärjestelyjä sekä perintää koskevat toimintaperiaatteet ja ohjeistus. Lisäksi hänellä on käytössään sisäisen laskennan tilikartta, kirjanpidon ja sisäisen laskennan tiedot tarvittavilta osin sekä ohjelmat ja tietojenkäsittelylaitteet ja tarvittavat lähdeaineistot, kuten lait, sopimukset tms.</p>

8.4.2008

	<p>Vaihtoehtolaskelmien laadintaa varten opiskelijalla on täsmällinen ohjeistus, tarvittavat lähtötiedot ja taulukkolaskentaohjelma tai muu vastaava ohjelma.</p> <p>Budjettien laatimista ja seurantaa varten opiskelijalla on budjetointiperiaatteet ja eräkohtaiset tiedot sekä aiemmat seurantatiedot ja laskentaohjelma, kuten taulukkolaskentaohjelma tai budjetointiohjelma.</p> <p>Rahoituksen suunnittelun hoitamista varten opiskelija saa tavoitteet, jotka käsittävät yrityksen käytettävissä olevat rahoitusvaihtoehdot ja niiden käyttöön liittyvät yrityksen itsensä ja rahoittajien asettamat reunaehdot sekä lisäksi yrityksen keskipitkän ajanjakson suunnitelmat.</p> <p>Velka- ja vakuusjärjestelyiden ja perintätehtävien hoitamista varten opiskelijalla on yrityksen menettelytapaohjeet.</p>		
Näytön ajankohta	Kolmannen opintovuoden työssäoppimisjakson aikana		
Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	TYDYTTÄVÄ (T1)	HYVÄ (H3)	KIITETTÄVÄ (K5)
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Työprosessin hallinta			
Tietojen keräys ja valinta	kerää annettujen ohjeiden mukaan taloudellisen tiedon tuottamisessa syntyneitä tietoja.	kerää ja valitsee taloudellisen tiedon tuottamisessa syntyneitä laskelman vaatimia tietoja.	kerää ja valitsee taloudellisen tiedon tuottamisessa syntyneitä laskelman vaatimia tietoja ja etsii täydentäviä tietoja.
Suunnittelu-, seuranta- ja rahoituslaskelmien laadinta ja raportointi	<p>laskee ohjeiden mukaan pienessä yrityksessä aiheutuvat suoritekohtaiset kustannukset ja hinnoittelee tämän perusteella pienen valmistustoimintaa harjoittavan yrityksen tuotteet.</p> <p>osallistuu budjettien laadintaan ja seurantaraporttien tuottamiseen esimerkiksi laskemalla tietoja ohjeiden mukaan.</p> <p>avustaa erilaisten vaihtoehtolaskelmien laadinnassa.</p> <p>osallistuu pienen yrityksen rahoitussuunnitteluun esimerkiksi laskien tietoja.</p>	<p>laskee ohjeiden mukaan pienessä yrityksessä aiheutuvat suoritekohtaiset kustannukset ja hinnoittelee tämän perusteella pienen valmistustoimintaa harjoittavan yrityksen tuotteet.</p> <p>laatii ohjeiden mukaan keskeiset osabudjetit ja sovittaa ne yhteen rahoitusbudjetiksi, tulosbudjetiksi ja tase-ennusteeksi sekä laatii seurantaraportteja annettujen ohjeiden mukaisesti.</p> <p>tuottaa ohjeiden mukaan vaihtoehtolaskelmia.</p> <p>selvittää ohjeiden mukaan rahan lähteet ja käytön, tarkistaa ajoittumisen sekä laatii ohjeiden mukaan rahoitus- ja maksuvalmiusbudjetit annettujen tavoitteiden mukaan.</p> <p>osallistuu pienen yrityksen rahoitussuunnitteluun tehden vaihtoehtoisia laskelmia.</p>	<p>laskee pienessä yrityksessä aiheutuvat suoritekohtaiset kustannukset ja tämän perusteella hinnoittelee pienen valmistustoimintaa harjoittavan yrityksen tuotteen kannattavasti.</p> <p>laatii yrityksen keskeiset osa- ja pääbudjetit sekä seurantaraportteja annettujen ohjeiden mukaisesti.</p> <p>tuottaa edellisten perusteella päätöksenteon tueksi erilaisia vaihtoehtolaskelmia, kuten hinnoittelu- ja investointilaskelmia.</p> <p>arvioi eri rahoitusvaihtoehtojen kustannuksia ja sopivuutta yrityksen eri tilanteisiin; tuntee yleisimmät rahoitusmuodot ja niihin liittyvät riskit.</p> <p>hoitaa pienen yrityksen rahoitussuunnittelua annettujen tavoitteiden mukaan.</p>

8.4.2008

Velka- ja vakuusjärjestelyt sekä perintä	avustaa velka- ja vakuusjärjestelyjen hoitamisessa esimerkiksi etsimällä osoite- ja muita yhteystietoja. hoitaa yrityksen saatavien perintää esimerkiksi lähettämällä muistutuksia ohjeiden mukaan.	hoitaa velka- ja vakuusjärjestelyihin liittyviä keskeisiä, toistuvia tehtäviä yrityksen ohjeistuksen mukaan, esimerkiksi täyttää asianomaiset asiapaperit soveltuvilta osin. valmistelee yrityksen saatavien perintää yrityksen ohjeiden, annettujen tavoitteiden ja voimassa olevan lainsäädännön mukaan.	hoitaa velkasuhteeseen ja vakuusjärjestelyihin liittyvät keskeiset, toistuvat tehtävät. hoitaa yrityksen tai yhteisön saatavien perintää yrityksen ohjeiden, annettujen tavoitteiden ja voimassa olevan lainsäädännön mukaan.
Työtehtävän hallinta Työvälineiden ja menetelmien hallinta	käyttää laskelmissa taulukkolaskentaohjelmaa.	käyttää yrityksen talouden suunnittelun ja seurannan atk-ohjelmia ja -laitteita sekä taulukkolaskentaohjelmaa.	käyttää itsenäisesti työhönsä sopivia atk-ohjelmia. käyttää yleisimpiä laskentamenetelmiä ja taulukkolaskennan tavanomaisia toimintoja, kuten funktioita ja kaavioita.
Työturvallisuus Työturvallisuusohjeiden noudattaminen	noudattaa työturvallisuusohjeita.	noudattaa työturvallisuusohjeita.	noudattaa työturvallisuusohjeita.
Työn perustana olevan tiedon hallinta	käyttää vaihtoehtolaskelmien käyttöön liittyviä peruslaskutoimituksia. käyttää annettuja perintäohjeita. käyttää osa- ja pääbudjettien perusrakennetta.	käyttää työssään yleisimpiä laskentaperiaatteita. tarkistaa selvissä tapauksissa asiakkaan luottotiedot ja limiitin. soveltaa yleisimpiä rahoitusmuotoja. soveltaa perintään liittyvää voimassa olevaa lainsäädäntöä. soveltaa osa- ja pääbudjettien perusrakennetta.	käyttää työssään yleisimpiä laskentaperiaatteita. tarkistaa selvissä tapauksissa asiakkaan luottotiedot, limiitin ja vakuustiedot. soveltaa yleisimpiä rahoitusmuotoja tiedostaen niihin liittyvät riskit. soveltaa perintään liittyvää voimassa olevaa lainsäädäntöä. soveltaa osa- ja pääbudjettien perusrakennetta.
Kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen Ongelmanratkaisutaidot		valitsee tietoja vaihtoehtolaskelmiin olemassa olevista tiedoista.	valitsee tietoja vaihtoehtolaskelmiin olemassa olevista tiedoista

8.4.2008

Eettiset ja esteettiset taidot	hoitaa ohjeiden mukaan yrityksen tai yhteisön saatavien perintää voimassa olevan lainsäädännön mukaan.	hoitaa ohjeiden mukaan yrityksen tai yhteisön saatavien perintää voimassa olevan lainsäädännön mukaan.	ja täydentää tietoja tarvittaessa. hoitaa yrityksen tai yhteisön saatavien perintää voimassa olevan lainsäädännön mukaan.
Yhteiset painotukset			
Yrittäjyys	hoitaa yrityksen saatavien perintää ohjeiden mukaan.	hoitaa saatavien perintää annettujen tavoitteiden mukaisesti.	hoitaa saatavien perintää annettujen tavoitteiden mukaisesti.
Kuluttajaosaaminen	avustaa velka- ja vakuusjärjestelyiden hoitamisessa.	hoitaa avustettuna velkasuhteeseen ja vakuusjärjestelyihin liittyvät keskeiset, toistuvat tehtävät.	hoitaa velkasuhteeseen ja vakuusjärjestelyihin liittyvät keskeiset, toistuvat tehtävät.

LIITE 4

Palvelualojen koulu Liiketalouden perustutkinto

**ETELÄ-KARJALAN
AMMATTIOPISTO**
Imatra - Lappeenranta

www.ekamo.fi

Taloushallinnon koulutusohjelma

sisältää kaksi näyttöä
opintokokonaisuuksista:

1. Taloudellisen tiedon tuottaminen
25 ov
2. Yrityksen talouden suunnittelu ja
seuranta 15 ov

**ETELÄ-KARJALAN
AMMATTIOPISTO**
Imatra - Lappeenranta

Taloudellisen tiedon tuottaminen – opintokokonaisuuden näytöissä esille tuleva keskeinen sisältö:

- Kirjanpidon ja tilinpäätöksen tekeminen ja palkkojen laskeminen
- Yrityksen toiminnan ja taloudellisen tilan arviointi ja raportointi
- Taloushallinnon tietojärjestelmien hyödyntäminen

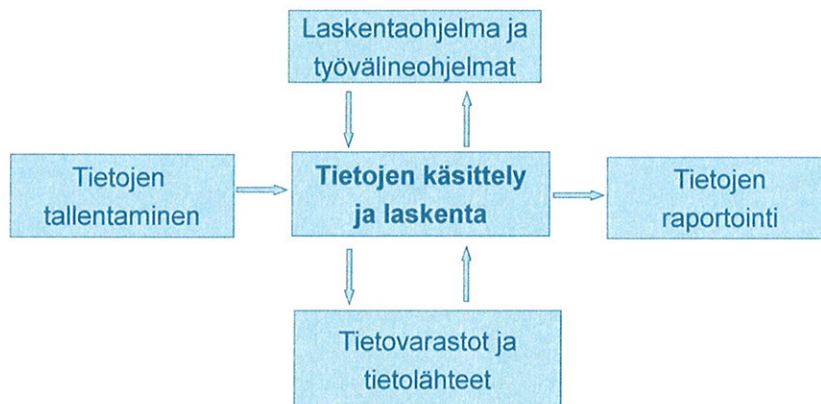

Taloushallinnon osajärjestelmä, jonka kautta tietoa syötetään, voi olla **jokin tai jotkin** **seuraavista:**

- Varastonvalvonta
- Tilausten käsittely
- Laskutus
- Myyntireskontra
- Ostotilaukset
- Ostoreskontra
- Maksutapahtumat
- Palkanlaskenta
- Muistiotapahtumien, kuten tilinpäätös- tai verotusvientien, hoitaminen

Keskeinen osaaminen työprosessina:

Esim. LASKUTUS JA MYYNTIRESKONTRA

Opiskelija hoitaa yrityksen laskutusta

Kerää ja lajittelee siihen tarvittavia tietoja

Tallentaa tiedot ohjelmaan

Päivittää perustietoja, kuten tuote- ja asiakasrekisteriä

Opiskelija tuottaa ja tulostaa laskun ja jakelee sen eteenpäin

Esim. LASKUTUS JA MYYNTIRESKONTRA

Opiskelija kerää maksutapahtumat , tiliöi ne tarvittaessa ja tallentaa tiedot osajärjestelmään

Opiskelija tulostaa ja tulkitsee myyntireskontran hoitoon liittyviä raportteja ja osaa ryhtyä niiden johdosta tarvittaviin toimiin

Näyttöympäristö

Opiskelija toimii ulkoisen laskennan tehtävissä.

Hän saa tarvitsemansa toiminnan kuvauksen tai hän tutustuu siihen työssäoppimisjaksolla työssäoppimispaikallaan.

Näytön ajankohta

Kolmannen opintovuoden aikana.

Yrityksen talouden suunnittelu ja seuranta – opintokokonaisuuden näytöissä esille tuleva keskeinen sisältö:

- Budjettien laatiminen ja seuranta sekä vaihtoehtolaskelmien laatiminen
- Rahoitussuunnittelu
- Velka- ja vakuusjärjestelyiden sekä perintätehtävien hoitaminen

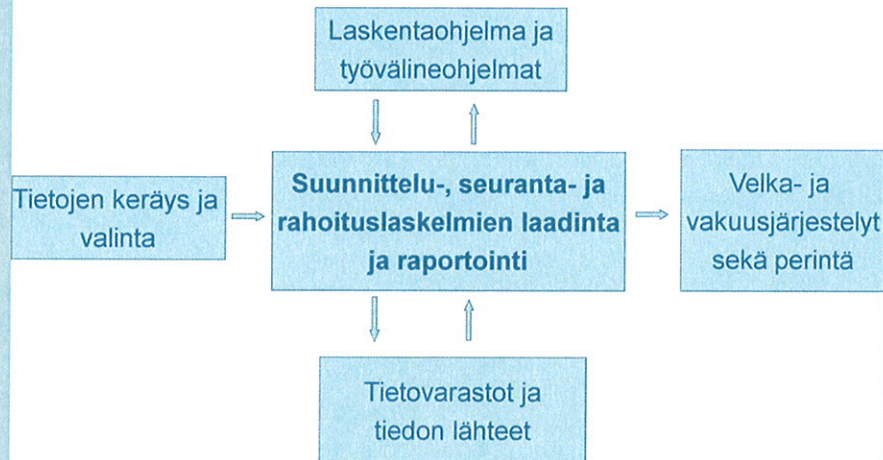

Taloushallinnon laskelma, jota varten tietoja kerätään, valitaan ja syötetään, voi olla **jokin tai jotkin seuraavista:**

- Suoritekohtaiset kustannukset ja hinnoittelulaskelma
- Vaihtoehtolaskelma
- Investointilaskelma
- Osabudjetit
- Pääbudjetit
- Budjetin seurantaraportti
- Rahoitusvaihtoehtoarvio
- Rahoitussuunnitelma
- Velka- ja vakuusjärjestelyihin liittyvä asiapaperi
- Saatavalista ja perintäkirje

Keskeinen osaaminen työprosessina:

Näyttöympäristö

Opiskelija toimii sisäisen laskennan tehtävissä

Hän saa käyttöönsä toiminnan kuvauksen tai hän tutustuu siihen työssäoppimisjaksolla työssäoppimispaikallaan.

Opiskelija saa tehtävään liittyvät tarvittavat ohjeet.

Näytön ajankohta

Kolmannen opintovuoden aikana

Minna Stenman

16.6.2008

Ammattiosaamisen näytöt taloushallinnon koulutusohjelmassa

Hei!

Kiitoksia sinulle, että autoit meitä suunnitellessamme ensivuonna toteutettavia ammattiosaamisen näyttöjä merkonomi –koulutuksessa, taloushallinnon koulutusohjelmassa. Tässä olisi vielä muutama kysymys, joihin toivoisimme sinulta vielä vastauksia / kommentteja.

1. Ammattiosaamisen näytöthän ovat tulleet voimaan syksyllä 2006 aloittaneiden perustutkintoihin. Oliko ammattiosaamisen näytöt sinulle jo entuudestaan tuttu käsite? Olitko kuullut niistä jo aiemmin ja jos olit niin mistä?

Päivi: Kuulin asiasta tässä yhteydessä.

2. Mitä mieltä olet ammattiosaamisen näytöistä, jos mietit asiaa oman alasi kannalta (lähinnä siis liiketalouden perustutkinto – merkonomi, taloushallinnon koulutusohjelma)?

Päivi: Oppilaan harjoittelujakso on niin lyhyt, että siihen ei pysty sisällyttämään kovinkaan laajasti niitä työtehtäviä joita pyydätte, saati sitten arvioimaan oppilaan osaamistaso kyseisissä tehtävissä. Kun oppilaan harjoittelujakso lisäksi ajoittuu keväälle, joka on kaikkien kiireisin ajankohta tilitoimistoissa, vaativampiin työtehtäviin perehdyttäminen ja työn jäljen tarkastaminen ei käytännössä ole mahdollista.

Taloushallinnon koulutusohjelma sisältää kaksi opintokokonaisuutta: taloudellisen tiedon tuottaminen 25 ov ja yrityksen talouden suunnittelu ja seuranta 15 ov. Olemme suunnitellee, että taloudellisen tiedon tuottamisen - näyttö järjestetään työpaikoilla ja yrityksen talouden suunnittelun ja seurannan – näyttö case-tapauksen kautta oppilaitoksessa. **Nyt siis kokeilimme taloudellisen tiedon tuottamisen näyttöä.**

3. Mitä mieltä olit näytöstä? Oliko se mielestäsi toteuttamiskelpoinen työpaikoilla?

Päivi: Näyttö on osa-alueiltaan laaja, ja sekä oppilaan että työpaikan osalta vaativa, mikäli todellakin edellytetään sitä, että oppilaan pitäisi saada & ostata tehdä laajasti ko. työtehtäviä. Oppilaan osaamistaso ei kuitenkaan vielä ole käytännön tasolla niin hyvä, että hän pystyy suoraan tekemään kyseisiä työtehtäviä, joten perehdyttäminen ja työtehtävien tarkastaminen edellyttää myös työpaikalta/työnohjaajalta ajallista panostamista, joka välttämättä ei ole mahdollista, etenkin keväälle ajoittuvan harjoittelujakson osalta.

4. Mitä mieltä olit arvioinnin kohteista ja kriteereistä?

Päivi: Arvioinnin kohteet varmaankin ok, joskin tuntuu, että niitä on paljon, ehkä liikaakin koska kaikki osa-alueet eivät välttämättä harjoittelujakson aikana tule esiin. Arviointikriteerit ovat joiltakin osin tarkoitettu taloushallinnon ammattilaiselle, ei suinkaan opiskelijalle joka on vain lyhyen aikaa työssä oppimassa. Hyvin harvoin tilitoimistoharjoittelussa opiskelija on suoraan yhteydessä asiakkaaseen saati sitten, että opiskelija tekisi itsenäisesti yrityksen

Minna Stenman

16.6.2008

tilinpäätöstä, veroilmoitusta tai tuottaa johdon raportointia tai laskee tunnuslukuja (kiitettävän arvosanan kriteerit)? Miksi kriteereihin laitetaan ko. arviointeja, jotka käytännössä eivät ole mahdollisia, vai ovatko?

5. "Työllistääkö" näytöt mielestäsi sopivasti työssäoppimispaikkoja / työpaikkaohjaajia?

Päivi: Katso vastauksen edellä.

6. Onko ammattiosaamisen näytöistä mielestäsi hyötyä tutkinnon suorittajalle tai työssäoppimispaikoille?

Päivi: Tutkinnon suorittajan kannalta en osaa sanoa? Realistinen arviointitaso on haasteellista, koska käsittääkseni jatkossa arviointi/arvosanat vaikuttavat oppilaan lopulliseen todistuksen arvosanaan. Tällöin pitäisi huomioida myös arviointikriteerit / suhteuttaminen realistisesti siihen, mitkä juuri koulusta valmistuvan oppilaan valmiudet ovat työtehtävien suorittamiseen.

Työssäoppimispaikalle on aina hyötyä aktiivisista ja oma-aloitteisista oppilaista, harjoittelupaikasta saattaa muodostua pysyvä työpaikka. Näytön antaa oppilas itse omalla asenteellaan, osaamisellaan ja oppimishalullaan.

Ystävällisin yhteistyöterveisin,
Päivi

Kiitos ajastasi ja panoksestasi!

Hyvää kesää!

t. minna stenman